

2022.gada 22. jūnijā Briselē beidzot tika iesniegti ES priekšlikumi līdz 2030. gadam uz pusi samazināt pesticīdu lietošanu saskaņā ar vērienīgo stratēģiju "No lauka līdz galdam".

Pesticīdu ilgtspējīgas lietošanas regula, kuru paredzēts publicēt pēc trīs mēnešu kavēšanās, būs pirmais saistošais ES tiesību akts, kas uzliks lauksaimniekiem pienākumu samazināt ķīmisko vielu lietošanu. Daudzi uzskata, ka tas ir būtisks solis, lai risinātu Eiropas līdzdalību globālajā klimata krīzē.

Agrobiznesa grupas un vairākas dalībvalstis asi iebilst pret stingrākiem noteikumiem, un daudzas no tām ir lobējušas amatpersonas, lai mīkstinātu priekšlikumus

Taču lauksaimniecības uzņēmumu grupas un vairākas dalībvalstis asi iebilst pret stingrākiem noteikumiem, un daudzas no tām ir lobējušas amatpersonas, lai mīkstinātu priekšlikumus.

Ukrainā notiekošais karš ir izraisījis bažas par pārtikas krīzi, un vairākas valdības un parlamentārieši ir pievienojušies opozīcijai.

Ekskluzīvā intervijā žurnālam Investigate Europe ES Komisijas priekšsēdētāja vietnieks un Eiropas Zaļā kursa vadītājs Franss Timmermans skaidro, kāpēc tiesību akti ir būtiski, lai ilgtermiņā nodrošinātu pārtikas nodrošinājumu, un kāpēc tos nedrīkst upurēt īstermiņa ieguvumu dēļ.

IE: Rīt tiks iesniegta ilgi gaidītā regula par pesticīdiem. Vai jūs uztrauc, kas notiks ar vispārējo zaļo stratēģiju?

Timmermans: Mums ir ļoti sarežģīta situācija kara Ukrainā dēļ. Karš rada milzīgu risku pārtikas nodrošinājumam Āfrikas un Tuvo Austrumu daļās. Bet izmantot šīs problēmas kā iemeslu, lai neīstenotu "Farm to Fork to Fork", nozīmētu nogalināt mūsu lauksaimniecības nozares ilgtermiņa veselību un izdzīvošanu ļoti īstermiņa apsvērumu dēļ.

Tā tad jūs uzstājat, ka šis ir īstais laiks noteikt pesticīdu un mēslojuma samazināšanas mērķus un likt lauksaimniekiem mainīt savu lauksaimniecības praksi?

Kad tas viņiem būs jā dara? Ne rīt, ne šogad, ne nākamgad. Mēs raugāties 2030., 2040., 2050. gada perspektīvā. Un, ja mēs šo perspektīvu neizstāvēsim tagad, kāds būs viņu uzņēmējdarbības modelis? Vai viņi varēs turpināt izmantot pesticīdus šādā apjomā? Mēs nevaram atļauties atlikt. Mums ir jāveic pasākumi, lai risinātu reālās un neatliekamās problēmas, ar kurām saskaras lauksaimnieki. Taču pasākumi, ko mēs veicam, nedrīkst iznīcināt mūsu ilgtermiņa redzējumu par veselīgu un ilgtspējīgu lauksaimniecības nozari.

Ziniet, es esmu nostrādājis 30 gadus. Ikreiz, kad mēs ierosinām kaut ko lauksaimniecības jomā, reakcija vienmēr ir viena un tā pati: "Atlikšana, atkāpe, ne mums, bet kādam citam".

Tikmēr 70 procenti ES augsnes šobrīd ir neveselīgā stāvoklī, un 80 procenti no šīs augsnes ir lauksaimniecības zeme vai pļavas. Tie ir zinātniski fakti. Mēs tik ātri zaudējam apputeksnētājus. Tas ir lielāks drauds mūsu ilgtermiņa nodrošinātībai ar pārtiku nekā konflikts Ukrainā, jo 75 procenti svarīgāko pārtikas kultūru ir atkarīgi no apputeksnēšanas. 5 miljardi eiro gadā Eiropā ir tieši atkarīgi no apputeksnēšanas. Lūdzu, nošķirsim tūlītējo krīzi no ilgtermiņa pielāgošanās, kas mums ir nepieciešama.

Regulā tiks ierosināts līdz 2030. gadam par 50 procentiem samazināt pesticīdu izmantošanu Eiropā un tiks ieviesti saistoši samazināšanas mērķi valstīm. Tā ir pirmā reize, kad tiks ieviesti obligāti mērķi pesticīdu samazināšanai. Kāpēc tie ir nepieciešami?

Mums ir vajadzīgi saistoši mērķi, jo mēs jau iepriekš esam mēģinājuši sasniegt nesaistošus mērķus, bet tie nekur mūs nenoveda. Saistošie mērķi sniedz noteiktību rūpniecībai un lauksaimniecības nozarei. Un, starp citu, mūsu pilsoņi mūs mudina to darīt. Pastāv liela un pieaugoša izpratne par to, ka ekoloģiskais kaitējums ir tiešs drauds mums.

Atsaucoties uz "ārkārtas kara krīzi", Komisijas Lauksaimniecības ģenerāldirektorāts gatavojas atļaut vairāk saimniekot "ekoloģiski nozīmīgās teritorijās", dodot zaļo gaismu pesticīdu lietošanai un neprasot augu maiņas pienākumu. Kā tas saskan ar izvairīšanos no ekocīda?

Jebkurai atkāpei, jebkurai novirzei no ilgtermiņa politikas jāattiecas tikai uz tūlītējām problēmām un ārkārtas situācijām. Pareiza ārstēšana ir iespējama tikai pēc pareizas diagnozes noteikšanas.

Problēma ir loģistikas jautājums, jūs nevarat nogādāt graudus un kukurūzu no Ukrainas un Krievijas uz Āfriku un Tuvajiem Austrumiem. Tāpēc tieši tur mums ir jākoncentrē mūsu centieni. Nesenais plāns ir būvēt uzkrāšanas tvertnes, lai uzsāktu transportēšanu.

Un šeit mums ir jāizmanto starptautiskie instrumenti, jo īpaši Pasaules pārtikas programma, lai iegūtu pietiekami daudz naudas un projektu Āfrikai. Tā ir mūsu neatliekamā steidzamība. Man personīgi nav jēgas izmantot aizsargājamās teritorijas, lai saražotu vēl vairāk izejvielu. Starp citu, viena no šīs krīzes un mēslošanas līdzekļu neticamo cenu sekām ir tā, ka bioloģiskā lauksaimniecība ir kļuvusi rentablāka, jo mēslošanas līdzekļu ražošanai nav vajadzīga Krievijas gāze.

Jūs sastopaties ar spēcīgu pretestību no agrobiznesa nozares. Kā jūs risināt šīs bažas?

Galvenais jautājums ir par to, kā šajā diskusijā iesaistīt visu sabiedrību. Ja diskusija notiks tikai to cilvēku grupā, kuriem ir ļoti skaidras intereses, tad, protams, ka debates būs. Manuprāt, mēs esam uz pārmaiņu sliekšņa. Kopējā lauksaimniecības politika pēdējos 30 līdz 40 gadus ir bijusi kaut kas "iesvētīts." Un tagad jūs redzat, ka mūsu iedzīvotāji mostas, tāpat kā viņi pamodās saistībā ar klimata krīzi. Mums ir jāpierāda lauksaimniecības kopienai, ka tā var gūt peļņu.

Jaunie lauksaimnieki to saprot, viņi patiešām to saprot. Un viņi vēlas tajā piedalīties. Lauksaimnieku kopiena šajā jautājumā nav monolīta. Bet,

protams, agrorūpniecības komplekss mobilizējas, un mums ir ļoti, ļoti konfrontējošas debates, kā man šķiet, ka ar viņiem notiek visu laiku.

Es nekad neesmu uzbrucis nevienam Copa-Cogeca [lauksaimnieku lobijs Briselē] personīgi, bet Copa-Cogeca prezidente visu laiku uzbrūk man kā cilvēkam. Es brīnos, kāpēc pret mani ir tik liela agresija. Vai tas ir tāpēc, ka man ir taisnība? Vai tas varētu būt iemesls?

Dažas dalībvalstis apgalvo, ka, ja Eiropa ievieš stingrākus noteikumus, tie paši noteikumi būtu jāpiemēro arī citām valstīm. Vai jūs uzskatāt, ka šī prasība ir pamatota?

Es uzskatu. Ja mums ir augsti standarti attiecībā uz lauksaimniecības preču ražošanu Eiropā, tad šiem lauksaimniekiem nevajadzētu saskarties ar negodīgu konkurenci, ko rada lauksaimniecības produkti, kuriem šie augstie standarti nav jāievēro. Tomēr mums ir arī jāuzmanās, lai mēs nesodītu lauksaimniekus nabadzīgākajās planētas valstīs.

ES Komisija tērē niecīgu naudas summu programmām, kas atbalsta tradicionālā lauksaimniecības modeļa maiņu. Kāpēc tas tā ir?

Tas ir tas pats, kas censties panākt, lai lielākais naftas tankkuģis uz Zemes mainītu kursu. Tas prasa laiku. Vienīgais, kas jādara nekavējoties, ir nepieļaut, ka mēs maināmies atpakaļ uz veco kursu, pat ja tagad ir korekcijas. Un jūsu teiktais ir ārkārtīgi pamatots. Ja paskatās uz kopējo kopējās lauksaimniecības politikas budžetu un pēc tam uz to, kas tiek tērēts, lai virzītos pareizajā virzienā, redzams, ka tā ir tik maza daļa no kopējā budžeta. Mums tas ir jāmaina.

Bet kursa maiņa nekavējoties ietekmē ļoti daudzus Eiropas Savienības lauksaimniekus. Ir nepieciešams, lai viņi iesaistītos. Un interešu pārstāvji viņus biedē, liekot domāt, ka tas, ko mēs darām, viņiem izmaksās iztikas līdzekļus. Savukārt es esmu dziļi pārliecināts, ka, ja mēs nedarīsim to, ko ierosinām, tad pēc 10, 15 gadiem bioloģiskās daudzveidības jautājums

būs tik briesmīgs, ka lauksaimniecība Eiropā nebūs ilgtspējīga. Un tad Eiropā patiešām būs pārtikas krīze.

Dānija ir noteikusi nodokli pesticīdiem atkarībā no to toksiskuma, un tas ir veicinājis to, ka bīstamākie pesticīdi tiek izmantoti mazāk. Vai tas varētu būt Eiropas mēroga modelis?

Manuprāt, tā ir interesanta ideja. Bet mums ir jāņem vērā, ka atšķirības starp dalībvalstīm ir tik lielas, ka tas, kas darbojas Dānijā, ne vienmēr darbojas Itālijā vai Spānijā. Tāpēc es esmu nedaudz piesardzīgs, bet jebkura laba ideja ir ideja, ko ir vērts izpētīt.

Priekšlikums par pesticīdu reformu ir tikai sarunu ar dalībvalstīm un Parlamentu sākums. Vai esat gatavi cīnīties?

Esmu pilnīgi pārliecināts, ka lielākā daļa mūsu pilsoņu mūs atbalsta. Politiskie līderi Eiropā piesardzīgi iesaistās šajās debatēs, jo zina, ka ir ļoti viegli zaudēt vēlētājus, ja tiek uzskatīts, ka viņi nepalīdz lauksaimniekiem. Es gribu palīdzēt lauksaimniekiem, bet gribu viņiem palīdzēt ilgtspējīgā veidā, ne tikai rītdienai, bet arī pēc desmit gadiem un pēc 20 gadiem. Un, lai to panāktu, mums ir jākļūst ilgtspējīgiem.